

SCHOOLSPECIAL | TRAGEDIE als INSPIRATIE

De opdracht – die iedereen kan maken (15+ alle niveaus)

1

Tragedie als inspiratie – algemene kennismaking met het thema

Doel:

- De leerlingen inspireren om kritisch te mogen zijn en niet 'zomaar' alles aan te nemen wat er wordt gezegd, over hen of een ander, of in het algemeen.
- Kunnen reflecteren op het centrale thema uit Otello: *jaloerie*, (maar ook 'het kwaad' en 'schoonheid').

Door met de thema's uit Otello aan de slag te gaan, krijg je stof tot nadenken en dit kan jouw leerlingen helpen om een dieper inzicht te krijgen in de menselijke natuur en de complexiteit van hoe we met elkaar omgaan. Het verhaal van Otello stamt uit 1600.... De thema's zijn nog altijd actueel: denk aan fakenews, AI manipulatie en polarisering.

De gespreks- en een creatieve opdracht kunnen in een dubbel lesuur gedaan worden. De opdracht sluit aan bij burgerschapsdoelen en kan ingepast worden in een mentoruur, een les Nederlands of Engels. De creatieve opdracht kan eventueel een vervolg krijgen tijdens beeldende vorming.

Voor de docent:

Algemene achtergrond info over Otello

Othello is een tragedie geschreven door William Shakespeare (1604). In 1887 maakt Verdi er een opera van: Otello. Opera Spanga *hertaalt* de opera en jouw leerlingen kunnen (ook als je de opera niet hebt gezien of nog gaat zien) zich laten inspireren door het centrale thema: *jaloerie*.

Korte introductie op de tragedie Otello

Het verhaal draait om de Moorse generaal Otello, zijn vrouw Desdemona en zijn luitenant Iago. Iago smeedt een plan om Otello te doen geloven dat Desdemona hem ontrouw is, wat leidt tot jaloezie, wantrouwen en uiteindelijk tot de ondergang van de hoofdpersonages. Het stuk onderzoekt thema's als jaloezie, manipulatie, racisme en de duistere kant van menselijke natuur – of zoals Opera Spanga's hertaalt: "ons fucked up brein". Shakespeare's Othello is een van zijn meest bekende en geprezen toneelstukken vanwege de complexe karakters en psychologische diepgang, met name die van de hoofdpersoon. De tragedie verkent thema's als jaloezie, racisme, vooroordelen en macht, en toont hoe deze factoren kunnen leiden tot rampzalige gevolgen. Shakespeare's meesterlijke gebruik van taal en zijn vermogen om de menselijke emoties en conflicten op een diepgaande manier te verkennen, dragen bij aan de bekendheid en lof die dit toneelstuk ontvangt. Ook wordt de sterke en indrukwekkende vrouwelijke hoofdpersoon, Desdemona, vaak geprezen vanwege haar intelligentie en moed in het aangaan van haar noodlottige lot. Ook vandaag de dag blijkt Otello een **tijdloos** stuk dat relevante en nog steeds actuele en universele thema's voor het voetlicht brengt.

2

In de context van vandaag kan Otello gezien worden als een verhaal over de destructieve kracht van *jaloerie* en *racisme*. Het personage van Otello, een zwarte man die geconfronteerd wordt met vooroordelen en discriminatie, roept vragen op over de manier waarop de samenleving omgaat met racisme en hoe je je als individu daartegen kunt verweren. Opera Spanga 'speelt' daar nog eens extra mee door te kiezen voor een all female cast (thema *genderongelijkheid*). In de tijd van Shakespeare werden alle rollen door mannen gespeeld, ook de vrouwelijke personages. Opera Spanga speelt met dit gegeven en laat vrouwen in de huid van de mannelijke personages kruipen.

De *manipulatie* van het personage Iago, die Otello's jaloezie en achterdocht aanwakkert om zijn eigen doelen te bereiken, roept op tot **reflectie** over de aard van manipulatie en hoe mensen zich daartegen kunnen beschermen. Hoe komt het toch dat we geneigd zijn om dat wat die ene persoon voor lelijks zegt voor waar aan te nemen... er naïef omheen te zitten in plaats van het kritisch onder de loep te nemen?

Otello kan dienen als een spiegel voor onze moderne wereld en ons inspireren tot reflectie en discussie over deze onderwerpen.

Een andere blik, een frisse kijk.... op een eeuwenoude emotie.... jaloezie.

Achtergrond over welke les we kunnen leren uit Otello?

Een mooie les die we kunnen leren over de jaloezie die Otello uiteindelijk fataal wordt, is dat het een destructieve emotie is die ons kan brengen tot irrationele gedachten en handelingen. Door jaloezie kunnen we de werkelijkheid vertroebelen en onze relaties beschadigen. Het is belangrijk om te leren hoe we met jaloezie om moeten gaan en het op een gezonde manier kunnen verwerken in plaats van toe te laten dat het ons overneemt en ons leven beheerst. Ook laat Otello ons zien hoe belangrijk communicatie en vertrouwen zijn in een relatie en hoe verkeerde interpretaties en misleiding door een ander kunnen leiden tot jaloezie en wantrouwen. Het is dus belangrijk om open en eerlijk te communiceren en te werken aan het opbouwen van vertrouwen in plaats van toe te geven aan jaloezie.

Het beeld dat wordt geschetst en jaloers maakt, wordt vaak makkelijk overgenomen; blijf kritisch en stel vragen! Als iemand narijheid fluistert.... Is het dan ook waar????

Hoe kun je 'jaloezie' herkennen?

In deze opdracht gaan jouw leerlingen 'jaloezie' **visualiseren**.

Als opwarmer kun je de leerlingen vertellen over Otello en daarbij gebruik maken uit bovenstaande info. Daarna koppel je het onderwerp 'jaloezie, het kwaad en schoonheid' eerst aan de **actualiteit** om het daarmee een tastbaar onderwerp te maken.

#Gespreks-opwarmer | actualiteit

Jaloezie en manipulatie: De jaloezie van Iago en zijn manipulatie van Otello leiden tot de ondergang van vele personages in het stuk. Dit roept vragen op over de aard van jaloezie en manipulatie en hoe deze gevoelens ons gedrag kunnen beïnvloeden.

→ Vraag aan de leerlingen:

Kun je **voorbeelden** noemen van jaloezie, bijvoorbeeld tussen vrienden, thuis met familie, of andere situaties (reality series, songteksten, in de klas of op het sportveld)? Denk ook aan de politiek en social media/ online.

Gespreksverdieping voor VWO

Kunnen jullie dit thema's plaatsen in de *actualiteit*? Waar kom je *jaloerie & manipulatie* tegen?

Eventueel kun je meerdere complexe thema's die raakvlakken hebben met Otello en die ons dwingen om na te denken, bespreekbaar maken:

Racisme en vooroordelen: Otello wordt geconfronteerd met racisme en vooroordelen vanwege zijn Afrikaanse afkomst, wat leidt tot conflicten en tragedie in het stuk. Dit dwingt ons na te denken over de impact van racisme en vooroordelen in de samenleving.

➔ Herken je dit in jouw omgeving? Laat de leerlingen voorbeelden noemen.

Genderrollen en machtsverhoudingen: Het stuk laat ook zien hoe genderrollen en machtsverhoudingen invloed hebben op de interacties tussen personages (en mensen in het algemeen). Het dwingt ons na te denken over hoe traditionele ideeën over gender en macht ons gedrag en onze relaties beïnvloeden.

➔ Kun je voorbeelden noemen van ongelijkheid tussen mannen en vrouwen?

Vriendschap en verraad: Otello vertrouwt Iago als zijn vriend, maar wordt uiteindelijk verraden door hem. Dit roept vragen op over de aard van vriendschap en verraad en hoe we kunnen omgaan met het verraad van de mensen om ons heen.

➔ Neem 'het monster' jaloerie, want wat maakt het mensen lelijk, als uitgangspunt ter inspiratie om een uiting te maken – zie de creatieve opdracht:

4

#Creatieve opdracht

Deze opdracht biedt leerlingen de mogelijkheid om op een creatieve manier hun gevoelens over jaloerie te uiten en kan bijdragen aan een beter begrip van dit complexe emotionele onderwerp.

Na de inleidende 'gespreks-opwarmer' laat je de leerlingen nadenken over een situatie waarin ze zelf jaloerie hebben gevoeld of wanneer ze anderen jaloers gedrag zagen vertonen.

Variant 1 | Geef de leerlingen de opdracht om een **kunstwerk** te maken dat hun gevoelens over jaloerie weergeeft. Dit kan bijvoorbeeld een tekening, schilderij, collage, schoolposter, gedicht of spoken word zijn.

Laat de leerlingen creatief aan de slag gaan: emoties mogen op een expressieve manier geuit worden, niks is gek, en alles mag in de vormgeving of uiting.

Laat je inspireren door 'ons fucked up brein' – hoe ziet het eruit als jij het mag laten zien?

Ter inspiratie kun je deze quote uit Otello opschrijven voor je leerlingen:

"But jealous souls will not be answer'd so; they are not ever jealous for the cause, But jealous for they are jealous: 'tis a monster begot upon itself, born on itself." (Act 3, Scene 4)

Na afloop van de opdracht kunnen de leerlingen de kunstwerken aan elkaar presenteren en bespreken wat ze hebben gemaakt en waarom ze voor bepaalde elementen hebben gekozen.

Variante 2 | Geef de leerlingen de opdracht om een **dialog** te schrijven tussen twee leerlingen, waarbij jaloezie het thema is. Laat de leerlingen ‘spelen’ met het gegeven hoe de rollen zijn verdeeld. (laat je inspireren voor de rollenwissel: mannen in de vrouwenrol en andersom).

Je kunt de leerlingen in koppels de dialoog laten voorlezen. Of je gaat een stap verder en laat ze de scene presenteren. Speel hierbij ook weer met het gegeven dat jongens de vrouwenrol spelen en meiden de mannenrol (geïnspireerd op Shakespeare: alle rollen worden altijd gespeeld door mannen / en op Opera Spanga: alle rollen worden gespeeld door vrouwen). Merk op: is er een verschil als je de rollen op deze manier invult? Geeft het vrijheid of beperkt het juist? Ervaar dit.

Opdracht voor Mavo: start met een voorbeeld dialoog en voorbeelden waar de jaloezie over gaat.

Opdracht voor Havo/Vwo (bovenbouw): gebruik de dialoog om een groter maatschappelijk probleem aan te kaarten.

TIP

Je kunt via Theater in School een Engelstalige native speaking acteur boeken die met jouw leerlingen een Shakespeare workshop doet. Klik [hier](#) voor meer informatie.

TIP

Met je klas de opera live beleven? Er zijn nog kaarten! Op 9 en 11 juli en in de week van 15-19 juli 2024.

De voorstelling speelt op locatie in Friesland.

Plan direct je bezoek & vraag de kijk- en verdiepende lesopdracht bij ons op!

Ontvang een kijk- en verdiepingsopdracht en ga samen met jouw leerlingen goed voorbereid de voorstelling in.

Na afloop neem je de verschillende versies van de opera onder de loep:

De geldende censuur rond 1830 schetst een andere opera van de anders zo feministische Verdi, dan men van Verdi in die tijd gewend was. Het plaatst Shakespeare (die Othello in 1600 schreef) ineens heel modern in de tijd.... of zegt het iets over hoe wij nu (2024) omgaan met elkaar: 1 iemand fluistert narijheid en de rest van de wereld zit er naïef omheen... is er iets veranderd...?

Wat kunnen we leren van Otello?? Wat zou jij met het verhaal doen?

Colofon

UITGAVE lesmateriaal Stichting OTO | Theater in School ©

Brontekst: Othello van Shakespeare, de Opera Othello van Verdi en de hertaling (bewerking) van Opera Spanga.

Lesopdrachten, eindredactie & keurmerk:
Femme Hammer | Stichting OTO/ Theater in School

Verdiepingsworkshop
Workshop TTO/ Theatre of Entanglement

De opdrachten zijn getoetst door docenten en leerlingen van het KajMunk College in Hoofddorp en Groevenbeek in Putten.

Het lesmateriaal in deze schoolspecial verkreeg daarmee het Keurmerk Lesmateriaal via:

Theater in School | Hendrik Figeeweg 3G-02 | 2031 BJ Haarlem
023.531 62 22 www.stichtingoto.nl | www.theaterinschool.nl

© Theater in School | Stichting OTO 2024

Het lesmateriaal is inzetbaar bij de lessen Nederlands, Engels, CKV, Beeldende Vorming en Burgerschap

